

Opinie rodziców na temat szczepień ochronnych u dzieci

Katarzyna Gawlik¹, Halina Woś², Wioletta Waksmańska¹, Renata Łukasik¹

¹ Akademia Techniczno-Humanistyczna Wydział Nauk o Zdrowiu, Bielsko-Biała

² Klinika Pediatrii Katedry Pediatrii Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach

Gawlik K, Woś H, Waksmańska W, Łukasik R. Opinie rodziców na temat szczepień ochronnych u dzieci. Med Og Nauk Zdr. 2014; 20(4): 360–364. doi: 10.5604/20834543.1132036

Streszczenie

Wprowadzenie. Szczepienia są najskuteczniejszą metodą zapobiegania rozprzestrzeniania się chorób zakaźnych u dzieci. Realizowane są według co roku aktualizowanego *Programu Szczepień Ochronnych*. Stopień realizacji szczepień u dzieci w dużej mierze uzależniony jest od świadomości ich rodziców.

Cel. Celem pracy było poznanie opinii rodziców na temat szczepień ochronnych, ich bezpieczeństwa oraz źródeł pozyskiwania informacji o szczepieniach.

Materiał i metoda. Badanie przeprowadzono od stycznia do maja 2012 r. w Szpitalu Pediatricznym w Bielsku-Białej, w grupie 123 rodziców. Wykorzystano autorską anonimową ankietę.

Wyniki. Z przeprowadzonej analizy zebranego materiału wynika, że stopień realizacji szczepień obowiązkowych u dzieci jest wysoki. Szczepienia zalecane wykonywane są u nielicznych dzieci. Zdaniem większości ankietowanych, szczepienia są bezpieczne dla dzieci. Głównym źródłem informacji na temat szczepień ochronnych dla rodziców jest lekarz.

Wnioski: 1. Rodzice szczepią swoje dzieci, mimo wątpliwości co do skuteczności i bezpieczeństwa stosowanych u dzieci szczepionek. 2. Istnieje potrzeba większej aktywizacji mediów (prasy, radia, telewizji) celem rozpowszechniania informacji na temat szczepień i szczepionek. 3. Należy szerzyć edukację zdrowotną wśród rodziców, aby kształtować ich prawidłowe postawy wobec szczepień ochronnych. To jest główne zadanie dla pracowników służby zdrowia.

Słowa kluczowe

szczepienia ochronne, rodzice, dzieci

WPROWADZENIE

Szczepienia ochronne odgrywają istotną rolę w zwalczaniu chorób zakaźnych. Należą do głównych zadań profilaktycznych podstawowej opieki zdrowotnej. W Polsce obowiązuje *Program Szczepień Ochronnych*, co roku aktualizowany, w zależności od sytuacji epidemiologicznej i finansowej kraju. Składa się on ze szczepień obowiązkowych (kalendarz szczepień) i zalecanych. Szczepienia obowiązkowe obejmują dzieci i młodzież według wieku oraz osoby narażone w sposób szczególny na zakażenie. Realizowane są bezpłatnie ze środków publicznych w placówkach ochrony zdrowia. Szczepienia zalecane są odpłatne, koszt szczepionki pokrywa osoba zainteresowana [1].

W następstwie powszechnego wykonywania szczepień ochronnych w Polsce zostały wyeliminowane niektóre choroby zakaźne takie jak ospa prawdziwa, błonica czy *poliomyelitis*. Zmniejszyła się zachorowalność na wiele innych chorób zakaźnych, np. opanowano problem odry [2, 3]. Problem występowania chorób zakaźnych jest nadal aktualny i nie można go lekceważyć, szczególnie u dzieci. Niezaszczepienie jednego dziecka może mieć ujemny wpływ nie tylko na jego zdrowie, ale może oddziaływać negatywnie na całe otoczenie, członków rodziny, inne dzieci. Jest to działanie szkodliwe społecznie, osłabiające odporność „zbiorowiskową”, dającą ochronę osobom niezaszczepionym [4].

Decyzje o zaszczepieniu dzieci podejmują rodzice. Od akceptacji szczepień przez rodziców uzależniona jest realizacja programu szczepień. Rzetelna wiedza rodziców na temat

chorób zakaźnych, szczepień i szczepionek może istotnie wpływać na ich postawy wobec szczepień [5,6].

CEL PRACY

Celem pracy było poznanie opinii rodziców na temat szczepień ochronnych, ich bezpieczeństwa oraz źródeł pozyskiwania informacji o szczepieniach ochronnych.

MATERIAŁ I METODY

Badania przeprowadzono w Szpitalu Pediatricznym w Bielsku-Białej od stycznia do maja 2012 r., w grupie 123 respondentów sprawujących opiekę nad dzieckiem podczas hospitalizacji. Posłużono się autorską anonimową ankietą. Udział w badaniach był dobrowolny i anonimowy. Kwestionariusz ankiety składał się z części ogólnej dotyczącej wieku, płci, wykształcenia, miejsca zamieszkania respondenta oraz liczby posiadanych dzieci i ich wieku. Część szczegółowa zawierała pytania zamknięte, otarte i półotwarte, dotyczące poglądów badanej grupy osób na temat szczepień ochronnych. Rodzice odpowiadali na pytania o to, czy szczepią swoje dzieci, czy po szczepieniu wystąpiły odczyny poszczepienne, skąd czerpią informacje o szczepieniach ochronnych. Respondenci mieli również możliwość ustosunkowania się do problemu bezpieczeństwa szczepień u dzieci. Zebrany materiał poddano analizie opisowej. Wartości analizowanych parametrów, mierzonych w skali nominalnej, scharakteryzowano przy pomocy liczebności i odsetka.

Adres do korespondencji: Katarzyna Gawlik, Akademia Techniczno-Humanistyczna Wydział Nauk o Zdrowiu, Bielsko-Biała, ul. Willowa 2
E-mail: kgawlik@ath.bielsko.pl

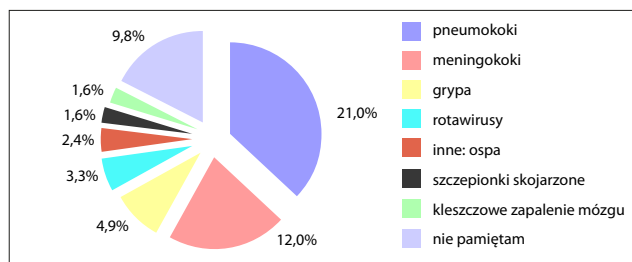
Nadesłano: 14 czerwca 2014 roku; Zaakceptowano do druku: 15 lipca 2014 roku

WYNIKI

Wśród ogółu badanych 91,9% stanowiły kobiety, 8,1% mężczyźni. Duża grupa badanych to osoby w przedziale wieku 31–40 lat, z wykształceniem średnim i wyższym, mieszkające w mieście. Dominował model rodziny posiadającej jedno i dwoje dzieci, w większości w wieku przedszkolnym (tabela 1). W oparciu o udzielone przez rodziców odpowiedzi ustalono, że 97,6% respondentów zaszczepiło swoje dzieci zgodnie z aktualnie obowiązującym kalendarzem szczepień ochronnych. Przyczyną odmowy wykonania szczepień była niewiara w skuteczność szczepionek i obawa przed przeciążeniem układu odpornościowego dziecka zbyt dużą liczbą szczepionek oraz możliwość uodpornienia się organizmu dziecka, bez konieczności podawania szczepionek. O możliwości zaszczepienia dziecka szczepionkami płatnymi wiedziało 96% rodziców, a 4% nie posiadało takich informacji. Jeśli chodzi o realizację szczepień płatnych, tylko 39,8% rodziców zaszczepiło swoje dziecko szczepionkami płatnymi, 58,6% nie zaszczepiło, nie pamiętało 1,6%. Najczęściej rodzice szczepili dzieci szczepionkami przeciw pneumokokom i meningokokom (rycina 1). Z grupy ankietowanych, którzy nie szczepili dzieci szczepionkami płatnymi, 26% zamierzało zaszczepić dziecko w przyszłości, 44,7% nie będzie szczepić, 29,3% nie wie, czy będzie szczepić swoje dziecko. Rodzice zamierzający zaszczepić dzieci szczepionkami płatnymi najczęściej deklarowali szczepienia przeciw pneumokokom (6,5%), meningokokom (4%), szczepionkami skojarzonymi (3,3%), przeciw rotawirusom i ospie (po 1,6%),

Tabela 1. Charakterystyka respondentów

Cecha	n	%
Wiek		
20–30 lat	50	40,6
31–40 lat	61	49,6
41–50 lat	12	9,8
Płeć		
Kobieta	113	91,9
Mężczyzna	10	8,1
Wykształcenie		
Podstawowe	2	1,6
Zawodowe	25	20,3
Średnie	44	35,8
Wyższe	52	42,3
Miejsce zamieszkania		
Wieś	40	32,5
Miasto	83	67,5
Wiek dzieci		
0–12 miesięcy	26	21,1
13 miesięcy – 3 lat	36	29,3
Wiek przedszkolny	59	48
Wiek szkolny	44	35,8
Liczba posiadanych dzieci		
Jedno	51	41,5
Dwoje	58	47,2
Troje i więcej	14	11,3
Ogółem	123	100

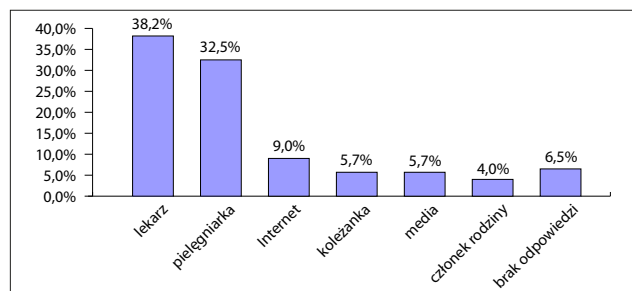

Rycina 1. Realizacja szczepień refundowanych przez rodziców

grypie i kleszczowemu zapaleniu mózgu (0,8%). Nie udzieliło odpowiedzi 14,6% rodziców, pomimo odpowiedzi potwierdzającej chęć zaszczepienia dziecka szczepionkami płatnymi.

Na pytanie dotyczące poinformowania rodziców przez lekarza rodzinnego o szczepieniach zalecanych, 81,3% ankietowanych potwierdziło otrzymanie takiej informacji, 13% nie uzyskało jej, 5,7% nie pamiętało, czy takie informacje były przekazane. Z informacji udzielonych przez lekarza 93,5% rodziców było zadowolonych, 8 osób (6,5%) nie było zadowolonych. Respondenci, którzy nie byli zadowoleni z informacji przekazanych przez lekarza, zostali poproszeni w pytaniu otwartym o podanie przyczyn niezadowolenia. Zdaniem ankietowanych, informacje uzyskane od lekarzy na temat szczepień zalecanych były powierzchowne, zdawkowe, niewystarczające. Lekarze przedstawiali jednostronne stanowisko, mówiąc o zaletach szczepień, z pominięciem powikłań i szkodliwych składników szczepionek. Rodzice ci zarzucali lekarzom brak informacji, zarówno o pozytywnych, jak i negatywnych stronach stosowania szczepionek.

Kolejne pytania dotyczyły występowania u dzieci niepożądanych odczynów poszczepiennych. U 75,6% zaszczepionych dzieci nie wystąpiły odczyny poszczepienne, a 2,4% rodziców nie wiedziało, czy takie odczyny były. Wśród 27 dzieci (22%) po szczepieniu pojawiły się odczyny poszczepienne, przeważnie łagodne. Najczęściej rodzice wskazywali gorączkę (19,5%), objawy w miejscu nakłucia – ból, zaczerwienienie, obrzęk (17,9%), brak apetytu (4,9%). Na pytanie o inne odczyny poszczepienne 1,6% rodziców wymieniło senność. O działaniu niepożądanym stosowanych u dziecka szczepionek było poinformowanych 65,9% ankietowanych, nie było poinformowanych 25 osób (20,3%), nie pamiętało 13,8%. Głównym źródłem informacji o powikłaniach szczepień ochronnych byli pracownicy służby zdrowia (rycina 2).

Rycina 2. Źródła informacji na temat powikłań szczepień ochronnych wskazywane przez rodziców

Większość rodziców (61%) uznała, że szczepionki są bezpieczne dla dziecka, 7,3% uważało, że nie są bezpieczne, a 31,7% nie umiało odpowiedzieć na pytanie. W pytaniu otwartym rodzice podawali przyczyny braku zaufania do szczepionek. Najczęściej powtarzające się opinie: brak

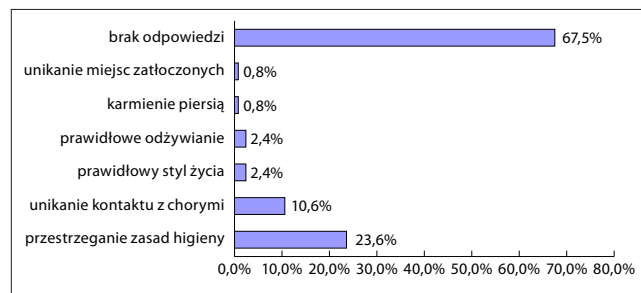
stuprocentowej pewności co do bezpieczeństwa szczepionek – szczepionki zawierają szkodliwe substancje, np. rtęć. Po szczepieniach występują powikłania, nieraz groźne dla dziecka. Niepewność dotyczyła także szczepionek nowych, które mogą nie być dobrze zbadane.

Większość respondentów zgodziła się ze stwierdzeniem, że choroby zakaźne są nadal groźne, a oni sami poprzez szczepienia dbają o zdrowie swoich dzieci. Znaczne rozbieżności w wypowiedziach dotyczyły stwierdzenia, że szczepienia są jedyną skuteczną ochroną przeciw chorobom zakaźnym (tabela 2).

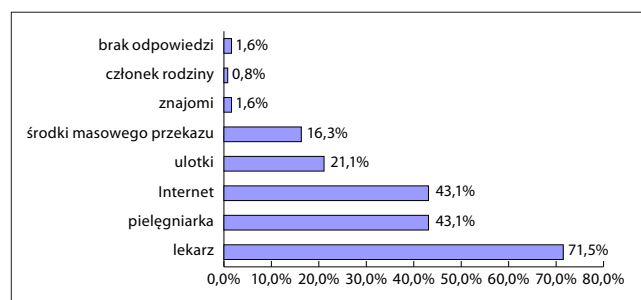
Tabela 2. Porównanie odpowiedzi respondentów na pytania zamknięte

Zadawane pytania/ częstość odpowiedzi	Tak		Nie		Nie wiem	
	n	%	n	%	n	%
Czy zgadza się Pan(i) ze stwierdzeniem, że choroby zakaźne są nadal groźne?	119	96,7	1	0,8	3	2,4
Szczepienia to jedyna skuteczna ochrona przeciw chorobom zakaźnym.	66	53,6	30	24,4	27	22,0
Dzięki szczepieniom dbam o zdrowie swojego dziecka.	104	84,5	4	3,3	15	12,2

W pytaniu otwartym poproszono rodziców o podanie innych metod zapobiegania chorobom zakaźnym. Najczęściej rodzice wskazywali na higienę i unikanie kontaktu z chorymi (rycina 3). Wiedzę na temat szczepień ankietowani czerpali z kilku źródeł, głównie z rozmowy z lekarzem (71,5%), pielęgniarką i Internet zajęły równorzędne miejsce (43,1%) (rycina 4).

Rycina 3. Metody zapobiegania chorobom zakaźnym (w opinii rodziców)

Rycina 4. Źródła informacji na temat szczepień ochronnych (w opinii rodziców)

W pytaniu otwartym rodzice wypowiadali się na temat wątpliwości, jakie mieli przy podejmowaniu decyzji o zaszczepieniu dziecka. U 26% ankietowanych pojawiły się obawy przed powikłaniami i odczynami poszczepiennymi, 17,9% rodziców nie miało żadnych obaw, 41,5% nie udzieliło odpowiedzi na pytanie. Pojedyncze wypowiedzi dotyczyły wątpliwości, czy szczepienia są potrzebne i skuteczne, czy zbyt obciążają układ odpornościowy dziecka.

Kontrowersje budziła liczba stosowanych szczepionek, ich skład, obawa przed zachorowaniem na autyzm i nowotwory. Niektórzy rodzice wskazywali też na względy finansowe i korzyści firm farmaceutycznych.

Choroby zakaźne, przeciw którym rodzice szczepią swoje dzieci, są naprawdę niebezpieczne – tak odpowiedziało 74,8% ankietowanych, 4,9% miało odmienne zdanie, 20,3% nie umiało odpowiedzieć na pytanie.

DYSKUSJA

Profilaktyka chorób zakaźnych w głównej mierze opiera się na powszechnym stosowaniu szczepień ochronnych, dzięki którym opanowano epidemie, zmniejszono liczbę zachorowań, powikłań czy zgonów z powodu chorób infekcyjnych.

Z przeprowadzonych badań własnych wynika, że 97,6% rodziców zaszczepiło swoje dziecko szczepionkami obowiązkowymi. Świadczy to o znacznej akceptowalności szczepień przez rodziców, pomimo różnych obaw i niepewności sygnalizowanych w ich wypowiedziach.

Inaczej sytuacja przedstawia się w odniesieniu do szczepień zalecanych. O możliwości zaszczepienia dziecka szczepionkami zalecanymi wiedziało 96% rodziców, tylko 39,8% zdecydowało się na szczepienie. Podobne wyniki uzyskały w swoich badaniach Jackowska i Kłyszewska [7].

Głównym źródłem informacji o szczepieniach dla 71,5% ankietowanych był lekarz.

Opinię tę potwierdzają inni autorzy, podejmujący w swoich badaniach analogiczną problematykę [8, 9]. Na uwagę zasługuje fakt, że taki sam procent respondentów czerpie informacje od pielęgniarki i z Internetu (43,1%). Z innych środków masowego przekazu korzystało tylko 16,3% rodziców. We współczesnym świecie znaczenie Internetu, jako środka medialnego ułatwiającego szybkie pozyskanie informacji, staje się coraz powszechniejsze. Jednak zawarte w nim informacje są różne, a ich jakość jest często trudna do oszacowania [10]. Ruchy antyszczepionkowe wykorzystują Internet do realizacji swoich celów, bazując na niewiedzy społeczeństwa i braku świadomości celu wykonywania szczepień. Strony internetowe zawierają często mity o szkodliwości szczepionek, informacje niesprawdzone, nieoparte na rzetelnych badaniach naukowych, które są bezkrytycznie przyjmowane przez rodziców. Użytkownikami portali internetowych przeważnie są ludzie młodzi, wykształceni, pragnący żyć zgodnie z naturą. W ruch antyszczepionkowy aktywnie włączyły się środowiska homeopatyczne i medycyny naturalnej w wielu krajach, także i w Polsce [11].

Obowiązkiem lekarza jest poinformowanie rodziców o szczepieniach obowiązkowych i zalecanych, ich korzyściach i o możliwości wystąpienia niepożądanych objawów po szczepieniu [3]. Z badań własnych wynika, że 81,3% rodziców było poinformowanych przez lekarza rodzinnego o szczepieniach zalecanych, większość z nich była zadowolona z udzielonych informacji. O działaniu niepożądanym stosowanych u dziecka szczepionek wiedziało 65,9% ankietowanych, najczęstszym źródłem informacji był lekarz (38,2%) i pielęgniarka (32,5%).

Przed zaszczepieniem dziecka najbardziej rodzice obawiali się odczynów poszczepiennych i powikłań (26%). Pomimo stosowania nowych technologii w produkcji szczepionek oraz szeregu badań oceniających ich bezpieczeństwo, mogą pojawić się niepożądane odczyny, najczęściej łagodne

miejscowe lub uogólnione, bardzo rzadko ciężkie powikłania [12]. Należy podkreślić, że korzyści wynikające ze stosowania szczepień znacznie przewyższają czynnik ryzyka, na jakie może być narażony pacjent. Zadaniem pracowników służby zdrowia, głównie lekarzy sprawujących opiekę nad dzieckiem, jest przekazywanie informacji pomagającym rodzicom zrozumieć ich problemy i obawy związane ze szczepieniem oraz pomóc w podjęciu decyzji o szczepieniu. W badaniach Mrożek-Budzyn i Kiełtyki istotnym czynnikiem poprawiającym realizację szczepień okazały się działania lekarzy zmierzające do lepszej współpracy z rodzicami [13].

Kontrowersje na temat szczepień skupiają się wokół skuteczności i bezpieczeństwa szczepionek. Zarzuty przedstawiciele ruchów antyszczepionkowych dotyczą między innymi wczesnego stosowania szczepionek, dużej liczby szczepionek, szkodliwości zawartych w nich substancji, powikłań po szczepieniach (autyzm, alergie, choroby autoimmunologiczne) [14]. Niektóre tezy przeciwników szczepień znajdują odzwierciedlenie w opiniach badanej grupy (badania własne). Rodzice kwestionują skuteczność i bezpieczeństwo szczepień. Obawiają się przeciążenia układu odpornościowego liczbą szczepionek, ryzyka wystąpienia chorób nowotworowych i autyzmu. Wskazują na niebezpieczne składniki zawarte w szczepionkach (rtęć). Z analizy danych zawartych w literaturze wynika, że nie ma doniesień naukowych, które potwierdzałyby obawy rodziców. Publikacja dr. Andrew Wakefielda, która ukazała się w *Lancecie* w 1998 roku, wskazywała na potencjalny związek między szczepieniem przeciwko odrze, śwince i różyczce a występowaniem u dzieci autyzmu. Teoria ta była wielokrotnie podważana, zarzucano jej autorowi szereg błędów metodologicznych popełnionych w trakcie badania. Pomimo wycofania publikacji z czasopisma *Lancet*, fałszywa teza w dalszym ciągu jest rozpowszechniana i budzi niepokój rodziców. Informacje o tiomersalu, który może powodować u dzieci autyzm, są również nieprawdziwe. Jest to etylen rtęci, konserwant zawarty w niektórych szczepionkach. Pod koniec lat 90. w Stanach Zjednoczonych wysunięto hipotezę, że etylen rtęci może kumulować się w organizmie niemowląt, powodując zaburzenia neurologiczne. Najnowsze badania nie dają podstaw wskazujących na toksyczność tiomersalu [11, 15].

Większość ankietowanych (ponad 80%) uważa, że choroby zakaźne są groźne, a przez szczepienia chroni się zdrowie dzieci, tylko 53% jest przekonanych, że szczepienia są jedyną skuteczną metodą ochrony przeciw chorobom zakaźnym. Należy podkreślić, że ponad połowa ankietowanych nie zna innych metod zapobiegania chorobom zakaźnym. Analizując te dane odnosi się wrażenie, że rodzice szczepią dzieci bardziej z obowiązku niż wewnętrznego przekonania opartego na rzetelnej wiedzy. Pozytywny jest fakt, że respondenci (74,8%) uważają, że choroby, przeciw którym szczepią dzieci, są niebezpieczne. Świadomość istnienia chorób zakaźnych i związanych z nimi niebezpieczeństw z pewnością przyczynia się do większej akceptacji szczepień ochronnych. Gdyby rodzice mieli wątpliwości co do bezpieczeństwa szczepień i jednocześnie wierzyli, że choroby zakaźne nie są poważne, mogliby odmówić szczepień. Dlatego należy zwrócić uwagę na edukację zdrowotną, kształtującą i modyfikującą przekonania rodziców na temat szczepień. Informacje powinny być dostępne, zrozumiałe, podane z wykorzystaniem wszelkich sposobów ich rozpowszechniania, aby program szczepień odniósł skutek [16].

Przeciwwskazań do szczepień ochronnych ze względów zdrowotnych jest bardzo mało, mogą pojawić się przeciwwskazania czasowe. Nie szczepi się w ostrych fazach infekcji oraz w zaostrzeniach chorób przewlekłych [3]. W wyjaśnianiu problemów związanych ze szczepieniem pomagają poradnie konsultacyjne do spraw szczepień, w których każdy przypadek rozpatrywany jest indywidualnie.

WNIOSKI

1. Rodzice szczepią swoje dzieci mimo wątpliwości co do skuteczności i bezpieczeństwa stosowanych u dzieci szczepionek.
2. Istnieje potrzeba większej aktywizacji mediów (prasy, radia, telewizji) celem rozpowszechniania informacji na temat szczepień i szczepionek.
3. Należy szerzyć edukację zdrowotną wśród rodziców, aby kształtować prawidłowe postawy wobec szczepień ochronnych. To jest główne zadanie dla pracowników służby zdrowia.

PIŚMIENNICTWO

1. Załącznik do Komunikatu Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 26 października 2011 r. (poz.71) w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na rok 2012. Dz.Urz.MZ.11.8.71
2. Kniażewska M. Szczepienia ochronne i zasady ich przeprowadzenia u dzieci i młodzieży W: Obuchowicz A. Badanie podmiotowe i przedmiotowe w pediatrii. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2007: 29–34.
3. Welnicki M. Kontrowersje wokół szczepień. Służba Zdrowia 2011; 34–42: 54–56.
4. Oświadczenie Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – PZH na temat bezpieczeństwa szczepień i szczepionek. Przegląd Epidemiologiczny 2010; 64: 105–207.
5. Tarczoń I, Domaradzka E, Czajka H. Co na temat szczepień ochronnych wiedzą rodzice i pracownicy ochrony zdrowia? Przegląd Lekarski 2009; 66: 27–33.
6. Borrás E, Domínguez A i wsp. Parental knowledge of pediatric vaccination. BMC Public Health 2009; 9: 154.
7. Jackowska T, Kryszewska M. Realizacja szczepień zaleczanych u dzieci i ocena świadomości ich rodziców. *Pediatrics Polska* 2010; 85(3): 201–206.
8. Rogalska J, Augustynowicz E, Gryl A, i wsp. Źródła informacji oraz wiedza rodziców na temat szczepień ochronnych w Polsce. *Przegląd Epidemiologiczny* 2010; 64: 83–90.
9. Szynczewska E, Drobik-Wąsiewicz K, i wsp. Realizacja szczepień ochronnych u dzieci pozostających pod opieką poradni neurologicznej. *Przegląd Pediatryczny* 2009; 39(2): 117–121.
10. Heininger M. An Internet – based survey on parental attitudes towards immunization. *Vaccine* 2006; 24: 6351–6355.
11. Bernatowska E, Pac M. Fakty o mitach- czy szczepionki są bezpieczne. *Standardy Medyczne/Pediatrics* 2011; (8): 711–718.
12. Panasiuk B, Prokopowicz D. Czy szczepienia są bezpieczne? *Nowa Pediatrics* 2006; 4: 86–89.
13. Mrożek-Budzyn D, Kiełtyka A. Czynniki wpływające na poprawę realizacji szczepień obowiązkowych dzieci na terenie województwa małopolskiego według opinii rodziców. *Przegląd Epidemiologiczny* 2007; 61: 143–151.
14. Szenborn L, Czajka H, Wysocki J. Kontrowersje wokół szczepień. *Przegląd Lekarski* 2009; 1–2(66): 65–71.
15. Bernatowska E. Nieswoisty wpływ szczepień – czy szczepionki szkodzą dzieciom? *Standardy medyczne Pediatrics* 2009; 6: 712–718.
16. Yarwood J, Noakes K, i wsp. Tracking mothers attitudes to childhood immunization 1991–2001. *Vaccine* 2005; 23: 5670–5687.

Parents opinions about the vaccinations of children

■ Abstract

Introduction. Vaccination is the most effective method of preventing infectious diseases in children, implemented according to the annually updated immunization programme. The degree of implementation of the vaccination in children depends of parents' awareness.

Aim of the study. The aim of this study was to investigate the opinions of parents about vaccination, of their security and sources of obtaining information for parents about vaccinations.

Material and methods. The study was conducted from January to May 2012 in the Paediatrics Hospital in Bielsko – Biała, in a group of 123 parents who completed an anonymous survey.

Results. Analysis of the collected data showed that the degree of compulsory vaccinations among children is high. The recommended vaccinations are performed in a small group of children. Most respondents believe vaccinations are safe for children. The main source of information on vaccination for parents is a doctor.

Conclusions. 1. Parents vaccinate their children despite doubts about the efficacy and safety of vaccines used in children. 2. There is a need for greater activation of the media, journals, radio and television, in order to disseminate information on immunization and vaccines. 3. There is a need to promote health education among parents and to shape proper attitudes towards immunization. This is a major task for health staff.

■ Key words

vaccinations, parents, children